

DENİZLERİMİZ VE KIYILARIMIZ

Ayşen ERGİN

ODTÜ İnşaat Müh. Bölümü

Deniz ve insan ilişkisi insanlık tarihi ile başlar. Denizlerimiz ve kıyılarımız eski çağlardan başlayarak insanlığa sundukları doğal kaynaklar ve kullanım olanakları ile giderek artan bir ilgi ve etkinlik odağı oluşturmuşlardır. Kıyıların uzunluğu 8000 km.'den fazla olan ülkemiz için, denizin sunduğu doğal kaynakların ve olanakların kullanımı, ülke ekonomisinin vazgeçilmez temel bir parçası, doğru kullanımı ise geleceğin güvencesidir.

Sosyo-ekonomik gelişmelerin kıyı bölgelerinde çok hızlı olması, deniz ve kıyıların daha yoğun olarak kullanımına yol açmaktadır. Ancak bu yoğun kullanım beraberinde farklı sorunlar getirmektedir.

Karışık hidrolik sistemleri, dinamik morfolojik yapısı ve ekosistemleri ile dış etkilere çok duyarlı olan kıyılarımızda kıyı mühendisliği çalışmalarındaki yol gösterici ilke "Doğanın dinamik dengesinin kurallarını bozarak değil, anlayarak ve bu kurallara uyarak etkinlikler yapmak" olmalıdır. Bilimsel bir yaklaşımla, bilinçli olarak yapılmadığı takdirde kıyılarımızda yapılacak etkinlikler bu yörelerin doğal güzelliğini, ekolojisini ve doğal dengesini bozacaktır. Bu nedenle denizlerimizden ve kıyı bölgelerimizden doğal dengeyi bozmadan yararlanabilmek için soruna bilimsel olarak yaklaşmak gerekmektedir.

Kıyı bölgeleri, dünyamızın hava-deniz-kara kütlelerinin kesiştiği bölgelerdir. Bu bölgelerdeki karmaşık dinamik dengeler, kıyı hidrolik sistemini oluşturur. Kıyı hidroliğinin temel konuları dalgalardır. Dalgaların fiziksel özellikleri, matematiksel olarak tanımlanması, değişimleri (sığlaşma, sapma, kırınım, kırılma, kabarma, v.b.) konuları kıyı hidroliği içinde yer alır. Kıyı akıntıları, kıyı sularında dinamik dengeyi sağlayan su hareketleridir. Dalgaların ve akıntıların etkisinde olan kıyılarımız yer ve zamana bağlı olarak milyonlarca yıldır büyük morfolojik değişimlere uğramaktadır. Kıyıların morfolojik değişimleri ve kıyıyapı etkileşimlerinin incelenmesi kıyı mühendisliği temel araştırma konularının en önemlilerinden birini oluşturmaktadır.

Rüzgar dalgalarını en iyi "düzensizlikte düzen" şeklinde tanımlayabiliriz. Rüzgar dalgaları henüz tümüyle anlaşılmayan rüzgar-deniz enerji aktarımıyla oluşmaktadır. Her türlü dalga etkilerine karşı korunabilmek ve mühendislik hizmetleri sunabilmek için rüzgar dalgalarının özelliklerini yer ve zamana bağlı olarak tanımlamamız gereklidir. Ampirik ve sayısal olmak üzere iki farklı şekilde yapılabilen dalga tahmin metodları, üzerinde yoğun araştırma yapılan konulardır.

Tüm kıyı mühendisliği uygulamalarında, "dalga-yapı-çevre" etkileşimi yada bir başka deyişle "doğal sistem-insan etkinlikleri" etkileşimi kesinlikle gözönünde bulundurulmalıdır.

Denizlerimizdeki ve kıyılarımızdaki doğal kaynakların insanlık hizmetinde kullanılması için yapılan mühendislik uygulamalarında "doğa-insan" etkileşiminde dengeyi sağlayacak "sürdürülebilir gelişmeyi" yürütmenin sorumluluğunu taşıyan kıyı mühendisleri "Deniz ve Kıyı Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımı", "Bütünleşmiş Deniz ve Kıyı Alanları Yönetimi" ve "Ulusal ve Uluslararası İşbirliği" ilkelerini gözönüne almalıdır. **Çünkü hepimiz biliyoruz ki, denizlerimize ve kıyılarımıza sahip çıkmak, geleceğimiz ve yaşanabilir güzel bir dünyanın güvencesi olacaktır.**

